

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain muuttamisesta (luonnos 1.6.2020)

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta. Esityksessä ehdotetaan säädettävän yhteyspisteen sekä tuoteyhteyspisteen tehtävien hoitamiseksi tarvittavasta sääntelystä Euroopan unionin markkinavalvonta-asetuksen ja vastavuoroisen tunnustamisen asetuksen täytäntöönpanemiseksi. Lisäksi säädettäisiin tarpeellisista toimivaltuuksista näiden tehtävien hoitamiseksi. Esityksessä ehdotetaan eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain muuttamista siten, että Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toimisi jatkossa EU:n markkinavalvonta-asetuksessa tarkoitettuna kansallisena yhteyspisteenä. Kyseessä on jäsenvaltioille uusi tehtävä. Yhteyspisteen yhteyteen ehdotetaan perustettavan uusi markkinavalvonnan yhteistyöryhmä. Lisäksi organisoitaisiin uudelleen vastavuoroisen tunnustamisen asetuksessa tarkoitettu tuoteyhteyspisteen tehtävä siirtämällä se työ- ja elinkeinoministeriöstä jatkossa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston hoidettavaksi.

Lisäksi ehdotetaan kansallisista syistä, että tekstiili- ja jalkine- ja vaatemerkintöjen markkinavalvonta siirrettäisiin Kilpailu- ja kuluttajavirastolta Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle.

Esitys liittyy valtion vuoden 2021 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2021, mutta sen 1 §:n 4 momentti ja 4 d § vasta 16.7.2021. Lain 4 c § on tarkoitettu tulemaan sovellettavaksi 16.7.2021 alkaen.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö.....	5
3 Nykytila ja sen arviointi.....	8
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	10
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	10
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	11
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	11
4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	13
4.2.3 Vaikutukset kuluttajiin ja elinkeinonharjoittajiin.....	15
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	15
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	15
5.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot.....	16
6 Lausuntopalaute.....	17
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	17
8 Voimaantulo	20
9 Toimeenpano ja seuranta	21
10 Suhde muihin esityksiin.....	21
10.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	21
10.2 Suhde talousarvioesitykseen	22
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	22
LAKIEHDOTUS	24
eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain muuttamisesta	24
VALITSE KOHDE.....	VIRHE. KIRJANMERKKIÄ EI OLE MÄÄRITETTY.
VALITSE KOHDE.....	VIRHE. KIRJANMERKKIÄ EI OLE MÄÄRITETTY.

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Yhteyspisteen ja tuoteyhteyspisteen tehtävät

Lakiin eräiden tuotteiden markkina- ja valvonnasta (1137/2016, jäljempänä *markkina- ja valvontalaki*) ehdotetaan lisättävän säännökset markkina- ja valvonnan yhteyspisteestä, tuoteyhteyspisteestä sekä toimivaltuuksista näiden tehtävien hoitamiseksi. Yhteyspisteen ja tuoteyhteyspisteen tehtävää sekä näiden tehtävien hoitamiseen tarvittavia toimivaltuuksia esitetään Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle.

Kansallisen markkina- ja valvonnan yhteyspisteen nimeäminen perustuu jäsenvaltioiden velvollisuuteen nimetä yhteyspiste, josta säädetään markkina- ja valvonnasta ja tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta sekä direktiivin 2004/42/EY ja asetusten (EY) N:o 765/2008 ja (EU) N:o 305/2011 muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/1020 (jäljempänä *markkina- ja valvonta-asetus*). Tuoteyhteyspisteestä ja sen tehtävistä säädetään toisessa jäsenvaltiossa laillisesti kaupan pidettyjen tavaroiden vastavuoroisesta tunnustamisesta ja asetuksen (EY) N:o 764/2008 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/515 (jäljempänä *vastavuoroisen tunnustamisen asetus*), minkä lisäksi joistain tuoteyhteyspisteen tehtävistä säädetään myös markkina- ja valvonta-asetuksessa. Tuoteyhteyspisteen tehtävän hoitamiseen liittyvää sääntelyä on myös tietoja, menettelyjä sekä neuvonta- ja ongelmanratkaisupalveluja saataville tarjoavan yhteisen digitaalisen palveluväylän perustamisesta ja asetuksen (EU) N:o 1024/2012 muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2018/1724 (jäljempänä *SDG-asetus*).

Markkina- ja valvonta-asetus on soveltamisalaltaan laaja ja horisontaalinen eri tuoteryhmien markkina- ja valvontaa koskeva säädös. Markkina- ja valvonta-asetus on jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa sääntelyä, mutta asetuksen tueksi tarvitaan myös kansallista täydentävää sääntelyä. Asetuksen soveltaminen alkaa pääosin 16.7.2021, mutta joiltain osin jo 1.1.2021. Markkina- ja valvonta-asetuksen kansallinen täytäntöönpano edellyttää tässä esityksessä ehdotettavan yhteyspistettä ja tuoteyhteyspistettä koskevan sääntelyn lisäksi myös muuta täydentävää kansallista sääntelyä. Täydentävää sääntelyä on perusteltua antaa vaiheittain ja tässä vaiheessa esitetään niitä muutoksia kansalliseen sääntelyyn, joilla on budjettivaikutuksia.

Jalkine- ja tekstiilimerkinnot

Työ- ja elinkeinoministeriö, Kilpailu- ja kuluttajavirasto sekä Turvallisuus- ja kemikaalivirasto ovat katsoneet tarkoituksenmukaiseksi ja lainsäädännön täytäntöönpanon vahvistamiseksi välttämättömäksi, että jalkineissa käytettävien materiaalien sekä tekstiilituotteissa käytettävien materiaalien ja niitä vastaavien kuitujen koostumuksen vaatimustenmukaisuuden valvontatehtävät siirretään Kilpailu- ja kuluttajavirastolta Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle.

1.2 Valmistelu

EU-säädöksen valmistelu

Euroopan komissio antoi 19.12.2017 ehdotukset vastavuoroisen tunnustamisen asetukseksi (KOM(2017) 796 lopullinen) ja markkinaevalvonta-asetukseksi (KOM(2017) 795 lopullinen). Nämä asetusehdotukset olivat osa niin kutsuttua tavarapakettia. Paketti sisälsi myös komission tiedonannon Tavaramarkkinoiden säädöspaketti: lujitetaan luottamusta sisämarkkinoihin (KOM(2017) 787 lopullinen) sekä kaksi komission kertomusta. Aloitteet olivat osa komission sisämarkkinastrategian (KOM(2015) 550 lopullinen) toimeenpanoa.

Vastavuoroisen tunnustamisen asetuksen osalta ehdotuksen vaikutusten arviointi perustui pääosin joulukuussa 2017 annetun komission EU-tason vaikutusarvion (SWD(2017) 471 final) tuloksiin. Johtopäätös oli, että vastavuoroisen tunnustamisen periaate ei vuonna 2008 säädetyistä asetuksesta huolimatta toiminut siten, kun sen odotettiin toimivan.

Ehdotukseen markkinaevalvonta-asetukseksi liittyi komission vaikutusten arviointi (SWD(2017) 466 final) sekä tiivistelmä vaikutusten arvioinnista (SWD(2017) 467 final). Ehdotuksella arvioitiin olevan useita positiivisia vaikutuksia. Ehdotuksella arvioitiin kehitettävän ja tehostettavan EU:n markkinaevalvontasääntelyä edistäen näin tuotteiden vaatimustenmukaisuutta sisämarkkinoilla, sisämarkkinoiden häiriötöntä toimintaa ja luottamusta sisämarkkinoiden toimivuuteen.

Komission ehdotusten käsittely neuvoston työryhmässä aloitettiin tammikuussa 2018. Molempia asetusehdotuksia käsiteltiin neuvoston teknisen harmonisaation työryhmässä. Euroopan unionin neuvosto ja parlamentti hyväksyivät vastavuoroisen tunnustamisen asetuksen maaliskuussa 2019 ja markkinaevalvonta-asetuksen kesäkuussa 2019.

Komission ehdotuksia koskevat U-kirjelmäluonnokset valmisteltiin työ- ja elinkeinoministeriössä ja niitä käsiteltiin EU-asioiden komitean alaisen EU8-jaoston (sisämarkkinajaosto) kokouksessa 14.2.2018. Ennen kokousta kirjelmäluonnokset olivat kommentoitavina useilla tuotesääntelyn ja markkinaevalvonnan kannalta keskeisillä sidosryhmillä. Vastavuoroisen tunnustamisen asetusehdotuksesta annettiin eduskunnalle valtioneuvoston kirjelmä U 11/2018 vp ja markkinaevalvonta-asetusehdotuksesta valtioneuvoston kirjelmä U 12/2018 vp maaliskuussa 2018. Talousvaliokunnan lausunnot TaVL 11/2018 vp ja TaVL 12/2018 vp suurelle valiokunnalle valmistuivat 3.4.2018. Talousvaliokunnan lausuntojen mukaiset eduskunnan kannat hyväksyttiin suuressa valiokunnassa 6.4.2018.

Suomi pääosin kannatti molempia asetusehdotuksia. Suomi piti kuitenkin tärkeänä sitä, ettei asetuksissa tarkoitettut menettelyt tosiasiaassa muodosta tarpeetonta hallinnollista tai muuta taakkaa viranomaisille, valvonnan kohteille tai muille toiminnanharjoittajille. Vastavuoroisen tunnustamisen asetuksen osalta Suomi suhtautui myönteisesti täsmennyksiin viranomaisyhteistyön tiivistämisestä ja tuoteyhteyspisteen tehtävistä.

Hallituksen esityksen valmistelu

Ehdotus on valmisteltu virkatyönä työ- ja elinkeinoministeriössä. Perusvalmistelun aikana on kuultu Turvallisuus- ja kemikaalivirastoa sekä Kilpailu- ja kuluttajavirastoa.

Ehdotusta on käsitelty työ- ja elinkeinoministeriön asettamassa markkinaevalvontasääntelyn koordinaatioryhmässä. Koordinaatioryhmä on perustettu markkinaevalvonta-asetuksen täytäntöönpanon koordinoitua varten ja siihen kuuluvat edustajat markkinaevalvonta-asetuksen soveltamisalaan kuuluvien säädösten toimeenpanosta vastaavista ministeriöistä, joita ovat työ- ja

elinkeinoministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, sisäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö sekä ympäristöministeriö. Lisäksi koordinaatioryhmässä on edustus valtiovarainministeriöstä erityisesti Tullia koskevan sääntelyn vuoksi sekä oikeusministeriöstä. Koordinaatioryhmän toimintaan osallistuu myös Ahvenanmaan maakuntahallituksen edustaja.

Luonnos hallituksen esitykseksi oli lausunnolla....

2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

Markkinavalvonta-asetus on soveltamisalaltaan laaja ja horisontaalinen eri tuoteryhmien markkinavalvontaa koskeva säädös. Lisäksi asetuksessa säädetään ulkorajavalvonnasta sekä asetetaan joitain velvoitteita talouden toimijoille. Markkinavalvonta-asetuksen soveltamisalaan kuuluu 70 eri EU:n tuotesäädöstä. Asetus korvaa sen soveltamisen alkaessa tuotteiden kaupan pitämiseen liittyvää akkreditointia ja markkinavalvontaa koskevista vaatimuksista ja neuvoston asetuksen (ETY) N:o 339/93 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 765/2008 (jäljempänä *NLF-asetus*) markkinavalvontaa ja ulkorajavalvontaa koskevan sääntelyn. Markkinavalvonta-asetuksella kumotaan muun muassa NLF-asetuksen 15-29 artiklat ja vastaavat kohdat soveltamisalaa koskevasta artiklasta.

Markkinavalvonta-asetuksen tavoitteena on parantaa sisämarkkinoiden toimintaa tehostamalla asetuksen soveltamisalaan kuuluvan unionin yhdenmukaistamislainsäädännön markkinavalvontaa. Tällä pyritään varmistamaan, että unionin markkinoilla asetetaan saataville ainoastaan vaatimustenmukaisia tuotteita ja varmistetaan siten muiden muassa terveyden ja turvallisuuden suojelun, kuluttajansuojan ja ympäristönsuojelun korkea taso. Asetuksessa säädetään tämän tavoitteen saavuttamiseksi muun muassa tietyistä talouden toimijoiden velvollisuuksista, markkinavalvontaviranomaisten vähimmäistoimivaltuuksista, rajatylittävästä yhteistyöstä valvontaviranomaisten kesken sekä yhteistyöstä tulliviranomaisten kanssa.

Vastavuoroisen tunnustamisen asetuksen tavoitteena on parantaa tavaroiden vapaata liikkuvuutta EU:n sisämarkkinoilla. Asetuksella pyritään tehostamaan sisämarkkinoiden toimintaa parantamalla vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamista ja poistamalla perusteettomia kaupan esteitä. Asetusta sovelletaan tilanteissa, jossa tuotteille on asetettu lainsäädännössä tai viranomaismääräyksessä kansallisia vaatimuksia, eikä näitä vaatimuksia ole yhdenmukaistettu EU:ssa. Asetus on menettelysäännös eikä siinä säädetä vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen sisällöstä. Vastavuoroista tunnustamista koskevaa asetusta sovelletaan kaikenlaisiin tuotteisiin, myös maataloustuotteisiin.

Aiempi tiettyjen kansallisten teknisten määräysten soveltamista toisessa jäsenvaltiossa laillisesti kaupan pidettyihin tuotteisiin koskevista menettelyistä sekä päätöksen N:o 3052/95/EY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 764/2008 kumottiin vastavuoroisen tunnustamisen asetuksella. Uuden vastavuoroisen tunnustamisen asetuksen soveltaminen alkoi 18.4.2020.

Tällä esityksellä on tarkoitus panna täytäntöön ne osat markkinavalvonta-asetuksesta ja vastavuoroisen tunnustamisen asetuksesta, joilla arvioidaan olevan budjettivaikutuksia. Tällaisia ovat kansallisen yhteyspisteen sekä tuoteyhteyspisteen tehtävien hoitamiseksi tarvittava sään-

tely. Tässä osiossa kuvataan siten markkina- ja valvonta-asetukseen sekä vastavuoroisen tunnustamisen asetukseen sisältyvää yhteyspistettä ja tuoteyhteyspistettä koskevaa sääntelyä. Muuta markkina- ja valvonta-asetuksen täytäntöönpanemiseksi tarvittavaa kansallista sääntelyä on tarkoitus esittää myöhemmässä vaiheessa. Tavoitteena on antaa muusta tarvittavasta kansallisesta sääntelystä hallituksen esitys keväällä 2021. Vastavuoroisen tunnustamisen asetus ei arvion mukaan edellytä muuta täydentävää kansallista sääntelyä.

Yhteyspistettä ja sen tehtäviä koskeva sääntely

Markkina- ja valvonta-asetuksen 10 artiklan 3 ja 4 kohdan mukaan jokaisen jäsenvaltion on nimettävä yhteyspiste, joka vastaa ainakin markkina- ja valvontaviranomaisten ja ulkorajavalvontaviranomaisten yhteensovitetun kannan esittämisestä ja kansallisista strategioista ilmoittamisesta. Yhteyspiste avustaa myös VI luvussa säädettyssä eri jäsenvaltioiden markkina- ja valvontaviranomaisten yhteistyössä. Jäsenvaltiolle jätetään näin asetuksessa kansallista liikkumavaraa järjestää yhteyspisteen tehtävät tarkoituksenmukaiseksi katsomalla tavallaan.

Yhteyspisteen tulee muodostaa yhteensovitettu kanta, joka edustaa kaikkien markkina- ja valvonta-asetuksen soveltamisalaan kuuluvien 70 tuotesäädöksen markkina- ja valvontaa kansallisesti tekevien viranomaisten yhteistä näkemystä. Suomessa näiden tuotesäädösten valvonta jakaantuu kuuden ministeriön hallinnonalalle, joten tehtävä on poikkihallinnollinen ja horisontaalinen.

Yhteyspiste vastaa 10 artiklan 4 kohdan mukaan myös jäsenvaltion markkina- ja valvontastrategian ilmoittamisesta. Markkina- ja valvontastrategioista säädetään markkina- ja valvonta-asetuksen 13 artiklassa. Ne ovat vähintään neljän vuoden välein kussakin jäsenvaltiossa laadittavia strategioita, joilla edistetään johdonmukaista, kokonaisvaltaista ja yhdenmukaista tapaa lähestyä markkina- ja valvontaa ja unionin yhdenmukaistamislainsäädännön täytäntöönpanon valvontaa jäsenvaltion alueella. Markkina- ja valvonta-asetuksen 13 artiklaan sisältyy myös muita tarkempia vaatimuksia markkina- ja valvontastrategian sisällölle. Markkina- ja valvonta-asetuksen 13 artiklan kansallinen markkina- ja valvontastrategia korvaa jatkossa nykyisen sääntelyn (NLF-asetuksen) nojalla laadittavan kansallisen markkina- ja valvontaohjelman.

Markkina- ja valvonta-asetuksen 10 artiklan 4 kohdan mukaan yhteyspiste avustaa myös jäsenvaltioiden välisessä markkina- ja valvontaviranomaisten keskinäisessä avunannossa ja yhteistyössä, josta säädetään tarkemmin asetuksen VI luvussa 22-24 artikloissa. Markkina- ja valvontaviranomainen voi tietyissä tilanteissa esittää tietopyynnön tai toimenpidepyynnön toisen jäsenvaltion markkina- ja valvontaviranomaiselle, mikäli se ei ole onnistunut yrityksistään huolimatta hankkimaan tarpeellista tietoa tai tarpeellinen toimenpide kuuluu toisen jäsenvaltion toimivallan piiriin. Asetuksessa säädettyjen ehtojen täyttyessä pyynnön vastaanottavan viranomaisen on toimitettava pyydetty tiedot 30 päivän kuluessa tai tehtävä pyydetty toimenpiteet viipymättä. Asetuksessa säädetään myös erikseen niistä tilanteista, joissa pyynnön noudattamisesta voi kieltäytyä. Asetuksen 24 artiklan 4 kohdan mukaan yhteydenpito voi tapahtua suoraan markkina- ja valvontaviranomaisten välillä tai jäsenvaltioiden yhteyspisteiden kautta. Komissio on pyytänyt jäsenmaita ilmoittamaan ensisijaisen kanavan yhteydenpitoa varten. Alustavan arvion mukaan yhteydenpito voisi Suomessa tapahtua yhteyspisteen kautta. Lisäksi yhteyspisteiden tulee saada EU:n markkina- ja valvontaviranomaisten yhteisestä tieto- ja viestintäjärjestelmä ICSMS:stä (Information and Communication System on Market Surveillance) jäsenvaltioilta tietoja keskinäistä avunantoa koskevista tapauksista. Näitä tietoja hyödyntäen yhteyspisteiden tulee 24 artiklan 7 kohdan mukaan antaa kaikki tarvittava tuki markkina- ja valvontaviranomaisille keskinäisen avunannon helpottamiseksi.

Markkina- ja valvonta-asetuksella perustetaan uusi tuotteiden vaatimustenmukaisuutta käsittelevä unionin verkosto, josta säädetään asetuksen VIII luvussa 29-31 artikloissa. Verkosto toimii jäsenvaltioiden viranomaisten ja komission yhteistyöfoorumina ja yhdenmukaistaa markkina- ja valvonnan käytäntöjä unionissa ja tekee siten markkina- ja valvonnasta tehokkaampaa. Verkostossa jäsenvaltioita edustavat yhteyspisteet sekä valinnaiset kansalliset asiantuntijat. Lisäksi verkoston toimintaan osallistuvat komission edustajat ja eri tuotesektorien hallinnollisen yhteistyön ryhmien (Administrative Committees, ADCOs) puheenjohtajat. Yhteyspisteet osallistuvat myös tarvittaessa hallinnollisen yhteistyön ryhmien toimintaan.

Yhteyspisteellä tulee olla oikeus käyttää unionin markkina- ja valvontaviranomaisten käytössä olevaa tietojen- ja viestintäjärjestelmää ICSMS:ää ja yhteyspisteeseen tulee myös syöttää järjestelmään tiettyjä asetuksessa erikseen määriteltäviä tietoja.

Jäsenvaltioiden tulee 10 artiklan 5 kohdan mukaan varmistaa yhteyspisteiden käytössä olevien resurssien riittävyys, kuten riittävästi pätevää henkilöstöä, riittävä asiantuntemus, menettelyt ja muut järjestelyt.

Tuoteyhteyspisteitä ja sen tehtäviä koskeva sääntely

Tuoteyhteyspisteistä säädetään vastavuoroisen tunnustamisen asetuksen 9 artiklassa, jonka mukaan jäsenvaltioiden on perustettava tuoteyhteyspisteitä ja ylläpidettävä niitä. Jäsenvaltio voi perustaa yhden tai useamman tuoteyhteyspisteiden. Jäsenvaltioiden tulee varmistaa, että tuoteyhteyspisteillä on riittävät resurssit ja toimivaltuudet tehtäviensä hoitamiseen. Tuoteyhteyspisteiden on tarjottava palveluitaan SDG-asetuksen mukaisesti.

Vastavuoroisen tunnustamisen asetuksen 9 artiklassa säädetään myös tuoteyhteyspisteiden tehtävistä. Tuoteyhteyspisteiden on annettava verkossa tietoa vastavuoroisen tunnustamisen periaatteesta, vastavuoroisen tunnustamisen asetuksen soveltamisesta, toimivaltaisista viranomaisista ja muutoksenhakumenettelyistä. Lisäksi tuoteyhteyspisteiden on annettava talouden toimijalle ja toisen jäsenvaltion viranomaiselle pyynnöstä tietoa kansallisista teknisistä määräyksistä sekä hallinnollisista menettelyistä. Tietopyyntöihin on vastattava 15 työpäivän kuluessa. Tuoteyhteyspisteet osallistuvat myös unionin tason yhteistyöhön komission ja muiden jäsenmaiden tuoteyhteyspisteiden kanssa. Yhteistyöstä säädetään vastavuoroisen tunnustamisen asetuksen 10 artiklassa.

Tuoteyhteyspisteiden tehtävistä säädetään myös markkina- ja valvonta-asetuksessa. Asetuksen 8 artiklan 2 kohdan mukaan tuoteyhteyspisteiden tulee antaa talouden toimijoille pyynnöstä tietoa unionin yhdenmukaistamislainsäädännön saattamisesta osaksi kansallista lainsäädäntöä ja sen täytäntöönpanosta. Unionin yhdenmukaistamislainsäädännöllä tarkoitetaan tässä yhteydessä markkina- ja valvonta-asetuksen soveltamisalaan kuuluvia EU-säädöksiä. Myös näiden tietopyyntöjen osalta on noudatettava vastavuoroisen tunnustamisen asetuksessa säädettyjä menettelyjä kuten 15 työpäivän määräaikaa vastauksen toimittamiselle.

Vastavuoroisen tunnustamisen asetuksessa tarkoitetut tuoteyhteyspisteiden tehtävät vastaavat pääosin tuoteyhteyspisteellä aiemminkin olleita tehtäviä. Markkina- ja valvonta-asetuksen ja SDG-asetuksen myötä tuoteyhteyspisteiden tehtävät ja vastuut kasvavat.

Jalkine- ja tekstiilimerkintöjä koskeva sääntely

Jalkineiden materiaaleissa käytettävistä merkinnöistä säännellään kuluttajalle myytäväksi tarkoitettujen jalkineiden pääasiallisissa ainesosissa käytettäviä materiaaleja koskevia merkintöjä koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 94/11/EY (jäljempänä *jalkinemarkintädirektiivi*). Direktiivin tarkoituksena on edistää sisämarkkinoiden kehitystä ja toimivuutta, antaa kuluttajille oikeaa tietoa ja teollisuuden edun mukaisesti vähentää petoksia jalkinealalla.

Tekstiilituotteiden merkintöjen vaatimustenmukaisuuden sääntely on harmonisoitu tekstiilikuitujen nimityksistä ja niitä vastaavista tekstiilituotteiden kuitukoostumuksen selosteista ja merkinnöistä sekä neuvoston direktiivin 73/44 EY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 96/73/EY ja 2008/121/EY kumoamisesta annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 1007/2011 (jäljempänä *tekstiilimerkintäasetus*). Asetuksessa säädetään tekstiilikuitujen nimityksistä, tekstiilikuituja vastaavien selosteiden ja merkintöjen käytöstä sekä tekstiilituotteiden kuitukoostumuksen määrittämisestä. Tekstiilimerkintäasetuksen tarkoituksena on parantaa sisämarkkinoiden toimintaa ja antaa kuluttajille oikeaa tietoa.

Jalkinemarkintädirektiivi ja tekstiilimerkintäasetus sisältyvät markkina- ja tuoteturvallisuusasetuksen soveltamisalaan.

3 Nykytila ja sen arviointi

Yhteyspiste ja tuoteyhteyspiste

Markkina- ja tuoteturvallisuusasetuksessa säädetään 10 artiklassa jäsenvaltioille kokonaan uudesta velvollisuudesta nimetä yhteyspiste, joka vastaa ainakin tietyistä markkina- ja tuoteturvallisuusasetuksessa määritellyistä tehtävistä. Osa yhteyspisteen tehtävistä koskee yleisesti markkina- ja tuoteturvallisuuteen liittyvän viranomaisyhteistyön koordinoimista. Markkina- ja tuoteturvallisuuden yleiseen koordinaatioon liittyviä tehtäviä hoidetaan valtioneuvostotasolla työ- ja elinkeinoministeriössä. Työ- ja elinkeinoministeriön johdolla toimii myös epävirallinen markkina- ja tuoteturvallisuusviranomaisten ja vastuuministeriöiden yhteistyöverkosto markkina- ja tuoteturvallisuusfoorumi, jossa horisontaalisia asioita käsitellään ja valmistellaan.

Tuoteyhteyspisteen tehtävää hoidetaan työ- ja elinkeinoministeriössä. Tuoteyhteyspisteen tehtävästä ei ole kansallista sääntelyä, vaan tehtävää hoidetaan työ- ja elinkeinoministeriön yleistoimivallan perusteella. Tuoteyhteyspisteen tehtävää on hoidettu työ- ja elinkeinoministeriössä vuodesta 2009 alkaen.

Markkina- ja tuoteturvallisuusasetuksen myötä jäsenvaltioiden tulee nimetä yhteyspiste, järjestää menettelyt markkina- ja tuoteturvallisuusasetuksessa säädettyjen yhteyspisteen tehtävien hoitamiseksi sekä turvata yhteyspisteelle sen tehtävien hoitamista varten riittävät resurssit. Tehtävän osoittaminen Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle edellyttää siitä säätämistä laissa. Tuoteyhteyspisteen tehtävät puolestaan laajenevat markkina- ja tuoteturvallisuusasetuksen soveltamisen myötä ja tehtäväkokonaisuus on muun muassa sen operatiivisen luonteen vuoksi perusteltua siirtää työ- ja elinkeinoministeriöstä Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon. Tuoteyhteyspisteen tehtävän osoittaminen Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle edellyttää sääntelyä vastaavalla tavalla kuin yhteyspisteen tehtävä.

Markkina- ja tuoteturvallisuusasetuksen kansallinen täytäntöönpano edellyttää tässä esityksessä ehdotettavan yhteyspistettä ja tuoteyhteyspistettä koskevan sääntelyn lisäksi myös muuta täydentävää kansallista sääntelyä, jota on tarkoitus esittää myöhemmässä vaiheessa.

Jalkine- ja tekstiilimerkinnot

Jalkinemarkintädirektiivi on pantu kansallisesti täytäntöön kuluttajalle myytäväksi tarkoitettujen jalkineiden pääasiallisissa ainesosissa käytettäviä materiaaleja koskevista merkinnöistä annetulla asetuksella (1147/1995). Asetus on annettu kuluttajansuojalain (38/1978) 2 luvun 15 §:n 1 kohdan nojalla (muutettu 561/2008). Kuluttaja-asiamies toimii kuluttajansuojalain 2 luvun 20 §:n mukaan markkinointia ja menettelyjä asiakassuhteissa valvovana viranomaisena.

Tekstiilikuitujen nimityksistä ja niitä vastaavista tekstiilituotteiden kuitukoostumuksen selosteista ja merkintöjä koskevasta markkinavalvonnasta annetun valtioneuvoston asetuksen (298/2012) mukaan tekstiilimerkintäasetuksen mukaisena markkinavalvontaviranomaisena toimii kuluttaja-asiamies. Valtioneuvoston asetus on annettu kuluttajansuojalain 2 luvun 5 §:n 1 kohdan nojalla.

Tulli tekee NLF-asetuksen mukaista ulkorajavalvontaa. Markkinavalvonta-asetus sisältää säännökset ulkorajavalvonnasta ja näitä säännöksiä sovelletaan 16.7.2021 alkaen NLF-asetuksen sijaan.

Valvontaviranomaisena toimivan kuluttaja-asiamiehen toimintaa säädellään Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetussa laissa (661/2012). Lain mukaan kuluttaja-asiamiehellä on tehtävässään tarkastusoikeus elinkeinonharjoittajan toimitiloihin, neuvotteluvelvollisuus lainvastaisesti toimineen elinkeinonharjoittajan kanssa ja tarvittaessa velvollisuus käyttää pakkokeinoja tai viedä asia tuomioistuimen käsiteltäväksi sekä eräiden muiden lakien nojalla oikeus kieltää lainvastainen menettely. Laissa ei säännellä siitä, millä keinoin kuluttaja-asiamies toteuttaa markkinavalvontatehtäväänsä. Kuluttaja-asiamiehen on erityisesti toimittava aloilla, joilla on kuluttajien kannalta huomattavaa merkitystä tai joilla voidaan olettaa yleisimmin esiintyvän ongelmia kuluttajan asemassa.

Jalkinemarkintädirektiiviin ja tekstiilimerkintäasetukseen liittyvä markkinavalvonta on suurimmalta osin teknistä ja edellyttää mahdollisuuksia muun muassa laboratoriokokeisiin. Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annettu laki ei sinänsä estä testausta laboratoriossa, mutta kuluttaja-asiamies ei kuitenkaan tyypillisesti käytä tällaisia menetelmiä valvonnassa eikä tämän tyyppinen yksityiskohtainen, tekninen valvonta ole ollut tarkoituksenmukaista kuluttaja-asiamiehen resurssien käyttöä. Kuluttaja-asiamies on priorisoinut valvontaa ongelmiin, jotka ovat kuluttajien näkökulmasta yhteiskunnallisesti laaja-alaisempia ja täyttävät paremmin kuluttaja-asiamiehen valvonnan lakisääteisen tarkoituksen.

Edellä mainittu tilanne valvonnassa ja tehtävien priorisointi on johtanut siihen, että kyseessä olevien toimialojen markkinavalvonta ei tosiasiallisesti ole toteutunut eikä kuluttaja-asiamies ole esittänyt aktiivisia toimia markkinavalvontatehtävän toteuttamiseen.

Markkinavalvonta ja siihen liittyvä yhteistyö, toiminnan kehittäminen ja viestintä kuuluvat Turvallisuus- ja kemikaaliviraston ydinosamiseen. Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla on koke-musta markkinavalvonnan tehtävistä laajalti eri tuotesektoreilta sekä toimivat menettelyt markkinavalvonnan tekniseen toteuttamiseen. Tuotteiden testaamisessa Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voi käyttää ulkopuolisina asiantuntijoina testauslaitoksia ja –laboratorioita.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Yhteyspiste ja tuoteyhteyspiste

Esityksessä ehdotetaan yhteyspisteen sekä tuoteyhteyspisteen tehtävien osoittamista Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle. Markkinaevalvonta-asetuksessa asetetaan jäsenvaltioille velvollisuus nimetä yhteyspiste. Tuoteyhteyspisteen nimeäminen perustuu vastavuoroisen tunnustamisen asetuksessa jäsenvaltioille asetettuun velvollisuuteen perustaa ja ylläpitää alueellaan tuoteyhteyspistettä. Markkinaevalvontalakiin ehdotetaan lisättävän säännökset yhteyspisteen ja tuoteyhteyspisteen tehtävistä.

Esityksessä ehdotetaan säädettävän yhteyspisteen tehtäväksi markkinaevalvontaan liittyvän viranomaisyhteistyön koordinointi sekä markkinaevalvontaviranomaisten auttaminen kansallisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä. Markkinaevalvonta-asetuksessa yhteyspisteelle säädettyjen tehtävien hoitaminen edellyttää käytännössä näitä toimivaltuuksia, joten ne ehdotetaan sisällytettävän markkinaevalvontalain uuteen 4 a §:ään.

Koordinointia ja yhteistyössä avustamista koskevat tehtävät eivät ehdotetussa säännöksessä rajoitu vain markkinaevalvonta-asetuksessa yhteyspisteelle säädettyjen tehtävien hoitamiseen liittyvään koordinointiin ja avustamiseen. On erityisesti resurssien tehokkaan käytön sekä viranomaisten tehtävänjaon selkeyden kannalta perusteltua, että yhteyspiste vastaa kansallisesti myös muusta ehdotetussa säännöksessä tarkoitetusta koordinoinnista ja avustamisesta. Ehdotetun säännöksen perusteella yhteyspiste voi koordinoida ja avustaa myös sellaista markkinaevalvontaan liittyvää viranomaisyhteistyötä, joka liittyy kansallisiin tarpeisiin ja tavoitteisiin tai koskee muun kuin markkinaevalvonta-asetuksessa tarkoitetun EU:n yhdenmukaistamislainsäädännön soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden markkinaevalvontaa. Kansallisiin tarpeisiin ja tavoitteisiin liittyvä viranomaisyhteistyön koordinointi voisi koskea esimerkiksi erilaisten horisontaalisten kampanjoiden, projektien tai koulutusten koordinointia. Pääasiassa yhteyspiste kuitenkin hoitaa markkinaevalvonta-asetuksesta johtuvia tehtäviä. Näihin tehtäviin kuuluu markkinaevalvonta-asetuksessa nimenomaisesti yhteyspisteelle säädettyjen tehtävien lisäksi asetuksen 29 artiklassa tarkoitetun verkoston työhön osallistumisesta johtuvat tehtävät.

Markkinaevalvonta-asetuksen mukaan yhteyspisteen tulee edustaa markkinaevalvontaviranomaisten ja ulkorajavalvontaviranomaisten yhteensovittettua kantaa. Tämän varmistamiseksi yhteyspistettä koskevaan markkinaevalvontalain uuteen 4 a §:ään ehdotetaan myös säännöstä yhteistyöstä markkinaevalvontaviranomaisten ja Tullin kanssa sekä niiden kantojen ottamisesta huomioon yhteyspisteen toiminnassa. Yhteyspisteen tehtävän luonteen vuoksi sen tulee toimia itsenäisesti ja riippumattomasti suhteessa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston markkinaevalvontatehtäviin.

Valvontaviranomaisten ja yhteyspisteen yhteistyön ja tietojenvaihdon tehostamista varten esityksessä ehdotetaan lisäksi säädettävän uudesta markkinaevalvonnan yhteistyöryhmästä, johon kuuluisivat markkinaevalvontaviranomaisten sekä Tullin edustajat. Toimielin olisi uusi ja se toimisi yhteyspisteen yhteydessä. Esityksessä ehdotetaan myös säännöstä valvontaviranomaisten velvollisuudesta tehdä yhteistyötä yhteyspisteen kanssa.

Markkinaevalvonta-asetuksen mukaan jäsenvaltioiden tulee laatia säännöllisesti kansallinen markkinaevalvontastrategia. Yhteyspiste vastaa asetuksen mukaan strategian ilmoittamisesta ko-

missiolle ja muille jäsenmaille, mutta asetus jättää kansallista liikkumavaraa strategian laatimista koskevien menettelyjen suhteen. Esityksessä ehdotetaan markkinavalvontastrategian laatimista yhteispisteen tehtäväksi yhteistyössä markkinavalvonnan yhteistyöryhmän kanssa.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan markkinavalvontalakiin säännöstä vastavuoroisen tunnustamisen asetuksen 9 artiklassa tarkoitetun tuoteyhteispisteen tehtävien osoittamisesta Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle. Asetuksen mukaan jäsenvaltioiden on perustettava ja ylläpidettävä tuoteyhteispisteitä. Tehtävän osoittaminen Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle edellyttää siitä sääntämistä laissa.

Jalkine- ja tekstiilimerkinnot

Esityksessä ehdotetaan, että jalkinemarkintädirektiivissä tarkoitettu valvontatehtävä ja tekstiilimerkintäasetuksessa tarkoitettu markkinavalvontatehtävä siirretään Kilpailu- ja kuluttajavirastolta Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle. Kyseessä olevien tuoteryhmien markkinavalvonta on tarkoituksenmukaista toteuttaa Turvallisuus- ja kemikaalivirastossa, jolle kuuluu jo nykyisin laajalti eri tuotesektoreiden markkinavalvonta sekä eri tuotelakien mukaista tekstiilituotteiden ja jalkineiden turvallisuuteen liittyvää valvontaa.

Lisäksi ehdotetaan Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintamenoihin lisäystä yhden uuden henkilön palkkauskustannuksiin sekä määrärahaa tuotteiden ostamiseen ja testaamiseen.

Esityksen tavoitteena on toteuttaa ja vahvistaa markkinavalvontaa niin, että se toteutuisi kyseessä olevien tuoteryhmien osalta niin elinkeinonharjoittajien kuin kuluttajienkin kannalta mahdollisimman tehokkaasti.

Esityksellä toteutetaan myös markkinavalvonta-asetuksen tavoitteita, joita ovat muun muassa vaatimustenvastaisten tuotteiden määrän vähentäminen sisämarkkinoilla, markkinavalvonnan tehostaminen ja sisämarkkinoiden toiminnan parantaminen sekä tasapuolisten kilpailuolosuhteiden luominen kaikille talouden toimijoille.

Valvonnan siirto toteutettaisiin tässä yhteydessä teknisesti markkinavalvontalain muutoksella. Jalkinemarkintädirektiivi ja tekstiilimerkintäasetus kuuluvat EU:n markkinavalvonta-asetuksen soveltamisalaan. Markkinavalvonta-asetuksesta johtuvat kansalliset säädösmuutokset on tavoitteena toteuttaa yhtä aikaa muiden sektorilakien ja markkinavalvontalain muutosten yhteydessä. Nämä muutokset tulevat voimaan 16.7.2021. Tällöin markkinavalvontalakiin nyt ehdotetut säännökset Turvallisuus- ja kemikaalivirastosta markkinavalvontaviranomaisena siirrettäisiin valmisteilla olevaan uuteen lakiin tekstiilituotteiden ja jalkineiden markkinavalvonnasta sekä mukauttamalla uuden lain rakenne työ- ja elinkeinoministeriön tuotesääntelymalliin.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2021 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Kokonaisresurssitarpeen kansallisen yhteyspisteen, tuoteyhteyspisteen ja tekstiili- ja jalkine-merkintöjen markkinavalvontatehtävään arvioidaan olevan viisi (5) henkilötyövuotta. Määrärahoja esitetään lisättävän vuositasolla 445 000 eurolla Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintamenot 32.01.08 momentille. Määrärahan lisäys koostuu pääosin henkilöstöresursseista. Investointimenojen osuus (testaustoiminta) tästä olisi 10 000 euroa vuonna 2021 ja seuraavina vuosina 20 000 euroa.

Virat esitetään täytettäväksi portaittain vuoden 2021 aikana. Porrastus liittyy markkinavalvontasetuksen soveltamisajankohdan porrastukseen sekä siihen, että kansallisen säädösmuutoksen esitetään tulevan osin sovellettavaksi vasta 16.7.2021 lukien. Tämä vaikuttaisi myös investointimenoihin, joiden osuudeksi vuonna 2021 arvioidaan 10 000 euroa. Tästä syystä vuoden 2021 talousarvioesityksessä lisämäärärahana on huomioitu 286 000 euroa. Määrärahan jakautuminen eri tehtävien hoitamiseen sekä virkojen täytön porrastus on esitetty alla olevassa taulukossa.

Resurssitarpeet	Alkaen	2021 1000 €	2022 1000 €	2023 1000 €	2024 1000 €
Yhteyspiste ja tuoteyhteyspiste					
Yhteyspisteen vetäjä	1.1.2021	105	105	105	105
Johtava asiantuntija	1.4.2021	68	90	90	90
Ylitarkastaja	1.9.2021	23	70	70	70
Ylitarkastaja (tuoteyhteyspiste)	1.7.2021	40	80	80	80
Tekstiili- ja jalkine-merkintöjen valvonta					
Asiantuntija	1.7.2021	40	80	80	80
Investointimenot (testaustoiminta)	1.7.2021	10	20	20	20
TAE lisäys yhteensä 1000 €		286	445	445	445

Yhteyspiste ja tuoteyhteyspiste

Yhteyspisteen ja tuoteyhteyspisteen tehtävien hoitamiseen arvioidaan tarvittavan Turvallisuus- ja kemikaalivirastossa markkina- ja valvonta-asetuksen soveltamisen alettua neljä henkilötyövuotta. Näiden henkilöresurssien siirtämisen Turvallisuus- ja kemikaaliviraston muista toiminnoista ei arvioida olevan mahdollista. Tarvittavien resurssien määrään vaikuttaa myös se, että yhteyspisteen tehtävän luonteen vuoksi nähdään tarpeellisenä, että se toimii itsenäisesti ja riippumattomasti suhteessa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston markkina- ja valvontatoimintoihin. Yhteyspisteen ja tuoteyhteyspisteen tehtävien hoitamiseen esitetään seuraavia henkilöresursseja: strategisen toiminnan suunnittelusta ja kehittämisestä vastaava esimies, yhteyspisteen tehtäviä ja markkina- ja valvontaan liittyvää koordinaatiota hoitavat johtava asiantuntija sekä ylitarkastaja ja tuoteyhteyspisteen tehtäviä hoitava ylitarkastaja. Virat esitetään täytettäväksi portaittain vuoden 2021 aikana. Tehtävät ovat vaativia asiantuntijatehtäviä.

Määrärahoja esitetään lisättävän vuositasolla 345 000 eurolla momentille 32.01.08 Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) vuodesta 2021 lukien. Määrärahan lisäys koostuu kokonaisuudessaan henkilöstöresursseista. Virat esitetään täytettäväksi portaittain vuoden 2021 aikana, joten vuoden 2021 talousarvioesityksessä lisämäärärahana on huomioitu 236 000 euroa. Määrärahan jakautuminen eri tehtävien hoitamiseen sekä virkojen täytön porrastus on esitetty edellä olevassa taulukossa.

Jalkine- ja tekstiilimerkinnät

Kokonaisuutena arvioidaan, että ehdotettu uusi valvontatehtävä, tehostettu valvonta, uusien valvontakeinojen aktiivinen hyödyntäminen ja mahdollisuus määrätä seuraamuksia sekä viranomaisyhteistyön tehostaminen edellyttävät Turvallisuus- ja kemikaaliviraston henkilöstövoimavarojen lisäämistä yhdellä henkilötyövuodella (asiantuntija). Lisäksi tuotteiden ostamiseen ja testaukseen tarvitaan erillinen rahoitus.

Määrärahoja ehdotetaan lisättävän vuositasolla yhteensä 100 000 eurolla vuodesta 2021 lukien (siirtomääräraha 2 v) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintamenot –momentille 32.01.08. Henkilöstöresurssien osuus on 80 000 euroa (1 henkilötyövuosi) ja investointimenojen osuus (testaustoiminta) on 20 000 euroa. Koska säädösmuutos tulisi voimaan 16.7.2021 lukien, valtion vuoden 2021 talousarvioesityksessä lisämäärärahana on otettu huomioon 50 000 euroa, josta henkilöstöresurssien osuus on 40 000 euroa ja investointimenojen osuus 10 000 euroa.

4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Yhteyspiste ja tuoteyhteyspiste

Esityksellä arvioidaan olevan vaikutuksia markkina- ja valvontaviranomaisten ja Tullin toimintaan. Merkittävimmät vaikutukset esityksellä on Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintaan, sillä virastolle esitetään uusia tehtäviä. Lisäksi Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle esitetään näiden tehtävien hoitamiseen tarvittavia resursseja.

Yhteyspisteen tehtävät tulee esityksen mukaan järjestää siten, että yhteyspiste voi toimia itsenäisesti ja riippumattomasti suhteessa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston markkina- ja valvontaviranomaistehtäviin sekä muihin tehtäviin. Tällä vaatimuksella arvioidaan olevan jonkin verran

vaikutuksia siihen, miten yhteyspisteen tehtävän hoitaminen on mahdollista järjestää Turvallisuus- ja kemikaalivirastossa.

Tuoteyhteyspisteen tehtävää hoidetaan tällä hetkellä työ- ja elinkeinoministeriössä osana yleistä sisämarkkina-asioiden neuvontaa. Tässä yhteydessä esitetään tehtävän siirtämistä Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle osaksi yhteyspisteen tehtävän kanssa muodostuvaa kokonaisuutta. Sekä SDG-asetuksen että markkinavalvonta-asetuksen voimaantulo laajentavat tuoteyhteyspisteen vastuita ja tehtäviä, joten tuoteyhteyspisteen työmäärän arvioidaan lisääntyvän nykyisiin tuoteyhteyspisteen tehtäviin verrattuna.

Eri markkinavalvontaviranomaisten sekä Tullin keskinäisen yhteistyön arvioidaan tehostuvan esityksen myötä. Sekä yhteyspisteen että tuoteyhteyspisteen tehtävän hoitamisen kannalta olennaista on tietojenvaihdon sujuvuus ja yhteistyön toimivuus. Tehtävien arvioidaan tukevan toisiaan ja niissä tarvittavan asiantuntemuksen keskittämistä Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon arvioidaan olevan etuja tehtävien tehokkaan hoitamisen kannalta. Tehtävien keskittämisestä arvioidaan olevan erityisesti yhteistyön tekemisen kannalta hyötyä viranomaisille, talouden toimijoille, muiden jäsenvaltioiden viranomaisille sekä Euroopan komissiolle.

Jalkine- ja tekstiilimerkinnät

Markkinavalvontatehtävien siirron yhtenä tavoitteena on, että jalkine- ja tekstiilimerkintöjen markkinavalvontaa tehostettaisiin nykyisestä huomattavasti. Markkinavalvonta-asetus sisältää valvonnan tehostamiseen tähtääviä säännöksiä. Markkinavalvonta-asetus tuo viranomaisille laajempia markkinavalvontatoimivaltuuksia ja uusia viranomaisten yhteistyömenettelyjä sekä mahdollisuuden käyttää uusia toimenpiteitä ja määrätä seuraamuksia rikkomustapauksissa. Kilpailu- ja kuluttajavirasto ei käytännössä ole tehnyt mainittujen alojen markkinavalvontaa, joten siltä ei vapaudu henkilöresursseja käytettäväksi muihin tehtäviin.

Esityksen mukaan Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle siirrettävä tehtävä tekstiilituotteissa käytettävien materiaalien ja niitä vastaavien kuitujen koostumuksen vaatimustenmukaisuuden sekä kenkien nahkamerkintöjen vaatimustenmukaisuuden valvojana on uusi eikä sellaisenaan selkeästi yhdistettävissä nykyisiin valvontatehtäviin.

Markkinavalvontaa tehdään tarkastamalla tuotteita riskiperusteisesti ja pistokokeenomaisesti niitä myyvissä kaupoissa, myös verkkokaupoissa. Markkinavalvontaa voidaan tehdä myös projektinomaisesti kohdistamalla valvontaa vuosittain tiettyihin rajattuihin tuoteryhmiin.

Valvonnan ohella markkinavalvonnan asiantuntijat osallistuvat EU:n markkinavalvontaviranomaisten yhteistyöhön (ADCO), EU:n yhteisiin markkinavalvontaprojekteihin ja tarvittaessa ministeriön kanssa asetuksessa ja direktiivissä mainittuihin työryhmiin. Markkinavalvonnan asiantuntijat edistävät tuotteiden vaatimustenmukaisuutta viestinnän ja sidosryhmäyhteistyön avulla, kouluttavat toiminnanharjoittajia ja kehittävät oman vastuualueensa valvontaa yhdessä muiden sektoreiden asiantuntijoiden kanssa.

4.2.3 Vaikutukset kuluttajiin ja elinkeinonharjoittajiin

Yhteyspisteen ja tuoteyhteyspisteen keskittämisellä Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon arvioidaan olevan välillisiä vaikutuksia kuluttajiin ja elinkeinonharjoittajiin erityisesti viranomaisyhteistyön tehostumisen myötä. Lisäksi tuoteyhteyspiste antaa jatkossa verkkosivuillaan tietoa sääntelystä sekä antaa pyynnöstä tietoa tuotelainsäädännöstä talouden toimijoille unionissa.

Ehdotettava jalkine- ja tekstiilimerkintöjen valvonnan siirto edistäisi kuluttajien luottamusta markkinoihin, koska Turvallisuus- ja kemikaalivirasto pystyisi toteuttamaan markkinavalvontaa tehokkaasti sekä näin valvomaan, että elinkeinonharjoittajat noudattavat säädöksiä. Kuluttajien oikeus oikean tiedon saamiseen turvattaisiin paremmin. Valvonnan siirto parantaisi myös elinkeinonharjoittajien asemaa. Vaatimustenmukaisesti toimivat elinkeinonharjoittajat saisivat suojaa epärehelliseltä kilpailulta, kun vaatimustenmukaisuutta tosiasiallisesti valvottaisiin ja rikkomuksiin puututtaisiin.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Valmistelun aikana on arvioitu mahdollisuuksia yhteyspisteen ja tuoteyhteyspisteen tehtävien hoitamiseen eri virastoissa tai ministeriöissä. Yhteyspisteen ja tuoteyhteyspisteen tehtävät sisältävät strategisten tehtävien lisäksi monilta osin operatiivisia tehtäviä ja liittyvät kiinteästi valvontaviranomaisten työhön. Tehtäviä ei ole kokonaisuutena perusteltua järjestää hoidettavaksi ministeriössä. Valmistelun aikana on arvioitu mahdollisuuksia sijoittaa tehtävien hoitaminen eri markkinavalvontaviranomaisten yhteyteen. Yhteyspisteen ja tuoteyhteyspisteen sijoittaminen Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon on perusteltua, sillä virastolla on jo entuudestaan laajaa kokemusta, osaamista ja asiantuntemusta usean tuotesektorin markkinavalvontatehtävistä sekä Euroopan komission ja jäsenvaltioiden välisestä markkinavalvontayhteistyöstä. Virastossa on myös muita horisontaalisia tehtäviä, jotka tukevat tehtävän hoitamista. Markkinavalvonnan koordinointiin liittyvät tehtävät ovat lähtökohtaisesti työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle kuuluvia.

Vastavuoroisen tunnustamisen asetuksen mukaan jäsenvaltiot voivat nimetä alueellaan useita tuoteyhteyspisteitä. Valmistelun yhteydessä on arvioitu, että tuoteyhteyspisteen tehtävien tehokas hoitaminen onnistuu parhaiten keskittämällä tuoteyhteyspisteen tehtävät yhdelle taholle.

Valmistelun aikana on arvioitu, että jalkinemerkitädirektiivissä tarkoitettu markkinavalvontaan liittyvä valvontatehtävä ja tekstiilimerkintäasetuksessa tarkoitettu markkinavalvontatehtävä on perusteltua siirtää Kilpailu- ja kuluttajavirastolta Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle. Kyseessä olevien tuoteryhmien markkinavalvonta on tarkoituksenmukaista toteuttaa Turvallisuus- ja kemikaalivirastossa, jolla on valvontatehtävän edellyttämä osaaminen sekä kokemusta markkinavalvonnan käytännön toteuttamisesta laajalti eri tuotesektoreilta. Kilpailu- ja kuluttajavirasto ei käytännössä ole tehnyt mainittujen alojen markkinavalvontaa, eikä sillä arvioida olevan Turvallisuus- ja kemikaalivirastoa vastaavia mahdollisuuksia tehokkaan markkinavalvonnan toteuttamiseen.

5.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot

Yhteyspiste ja tuoteyhteyspiste

Ruotsi

Markkina- ja tuoteyhteyspistettä ei ole Ruotsissa vielä nimetty. Markkina- ja tuoteyhteyspistettä vastaa Swedish Board of Accreditation and Conformity Assessment (Swedac) ja tarkoituksena on, että Swedac nimetään Ruotsin kansalliseksi yhteyspisteeksi. Tarkoituksena on samassa yhteydessä myös kasvattaa henkilöresursseja siten, että jatkossa markkina- ja tuoteyhteyspistettä koordinoitavissa tehtävissä työskentelisi neljä asiantuntijaa sekä yksi osa-aikainen avustaja.

Tanska

Yhteyspisteeksi on nimetty Danish Safety and Technology Authority (DSTA). Jo ennen yhteyspisteen nimeämistä DSTA oli vastuussa tieto- ja viestintäjärjestelmä ICSMS:ään sekä nopeaan tietojenvaihtojärjestelmään RAPEXiin liittyvistä tehtävistä. DSTA:n johdolla toimii myös hallinnonalojen välinen yhteistyöryhmä, johon kuuluu eri edustajia eri markkina- ja tuoteyhteyspisteen toimintaa on tarkoitus kehittää mm. verkkosivujen osalta vastaamaan SDG-asetuksen vaatimuksia.

Tuoteyhteyspisteenä toimii Danish Business Authority. Tuoteyhteyspisteen toimintaa on tarkoitus kehittää mm. verkkosivujen osalta vastaamaan SDG-asetuksen vaatimuksia.

Jalkine- ja tekstiilimerkinnot

Ruotsi

Jalkine- ja tekstiilimerkintädirektiivi on pantu kansallisesti täytäntöön lailla ja tarkentavalla asetuksella – lag (1995:669) om märkning av skor ja förordning (1995:670) om märkning av skor. Laki ja asetus sisältävät yleispiirteisesti jalkine- ja tekstiilimerkintädirektiivin soveltamisalan, määritelmät ja merkitsemisvelvollisuuden. Lisäksi kansallisesti on säädetty muu muassa markkina- ja tuoteyhteyspisteenä, mutta laki ei määritä tiettyä markkina- ja tuoteyhteyspisteenä.

Tekstiilimerkintäasetusta on täydennetty lainsäädännöllä – lag med kompletterande bestämmelser till EU:s textilmärkningsordning (2014:534). Laki sisältää täydentäviä säännöksiä niiltä osin, kuin sääntely on jätetty kansalliseen harkintaan ja siten kuin muista kysymyksistä voidaan asetus huomioon ottaen säätää. Laissa ei nimetä tiettyä viranomaista markkina- ja tuoteyhteyspisteenä.

Saksa

Jalkine- ja tekstiilimerkintädirektiivi on pantu kansallisesti täytäntöön käyttöesineistä annetulla asetuksella Bedarfsgegenständeverordnung, joka sääntelee soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden kemikaalirajoituksia. Jalkine- ja tekstiilimerkintädirektiivin mukaisista merkinnöistä säädetään asetuksen liitteessä 11. Asetuksessa ei nimetä tiettyä markkina- ja tuoteyhteyspisteenä.

Tekstiilimerkintäasetuksen vaatimukset on tuotu kansalliseen lainsäädäntöön antamalla tekstiilituotteita koskeva laki – Textilkennzeichnungsgesetz vom 15. Februar 2016 (BGBl. I S. 198).

Markkinaevalvontaviranomaisen toiminnan osalta laissa viitataan NLF-asetuksen 19.1 artiklaan. Laki ei määritä tiettyä markkinaevalvontaviranomaista.

6 Lausuntopalaute

7 Säännöskohtaiset perustelut

Laki eräiden tuotteiden markkinaevalvonnasta

1 §. Soveltamisala. Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti. Lain soveltamisalaa laajennettaisiin koskemaan markkinaevalvonnasta ja tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta sekä direktiivin 2004/42/EY ja asetusten (EY) N:o 765/2008 ja (EU) N:o 305/2011 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1020, jäljempänä *markkinaevalvonta-asetus*, soveltamisalaan kuuluvan 10 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun yhteyspisteen sekä toisessa jäsenvaltiossa laillisesti kaupan pidettyjen tavaroiden vastavuoroisesta tunnustamisesta ja asetuksen (EY) N:o 764/2008 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/515, jäljempänä *vastavuoroisen tunnustamisen asetus*, 9 artiklassa tarkoitetun tuoteyhteyshpisteen tehtävien järjestämistä kansallisesti.

Markkinaevalvontalaki täydentää NLF-asetuksessa annettua sääntelyä markkinaevalvontalain soveltamisalaan kuuluvilla tuotesektoreilla. Koska markkinaevalvontalaki on horisontaalinen ja yleislain luonteinen ja lain perustelujen mukaan tarkoitus on, että lakia voidaan laajentaa kattamaan myös kansallista tuotesääntelyä entistä laajemmin, olisi perusteltua säätää markkinaevalvonta-asetuksessa säädetystä horisontaalisesta viranomaistehtävästä markkinaevalvontalaissa. Markkinaevalvonta-asetuksen soveltaminen alkaa pääasiallisesti 16.7.2021, jolloin NLF-asetuksesta kumotaan markkinaevalvontaa ja ulkorajavalvontaa koskeva päällekkäinen sääntely.

Ensivaiheessa tehtäisiin lakimuutokset, joilla on budjettivaikutuksia.

Vastavuoroisen tunnustamisen asetuksessa säädetyn tuoteyhteyshpisteen tehtävien järjestämisestä ei aiemmin ole säädetty laissa vaan nykytila on perustunut ministeriöiden väliseen työnjakoon ja tehtävä on hoidettu työ- ja elinkeinoministeriössä. Tuoteyhteyshpisteen tehtävistä ehdotetaan säädetävän markkinaevalvontalaissa, koska markkinaevalvonta-asetuksen myötä tuoteyhteyshpisteen tehtävät laajenevat. Markkinaevalvonta-asetuksen yhteyshpisteen ja vastavuoroisen tunnustamisen asetuksessa tarkoitetun tuoteyhteyshpisteen tehtävien hoitaminen tukevat toisi-aan, sillä molemmat tehtävät liittyvät kiinteästi sekä EU:n että kansallisen tuotelainsäädännön soveltamiseen. Lisäksi molemmat tehtävät ovat horisontaalisia ja vaativat koordinoitua kaikkien markkinaevalvontaviranomaisten sekä Tullin kanssa.

Pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti. Lain soveltamisalaan kuuluisivat myös jalkinemerkin-tä-direktiivi ja tekstiilimerkin-täasetus siltä osin kuin niissä säädetään markkinaevalvontaviranomai-sesta.

4 a §. Markkinaevalvonnan yhteyshpiste. Ehdotettu pykälä olisi uusi. Pykälässä säädetäisiin markkinaevalvonta-asetuksen 10 artiklassa tarkoitetusta yhteyshpisteestä ja sen tehtävistä. Ky-seessä on uusi tehtävä jäsenvaltioille. Suomeen on markkinaevalvonta-asetuksen 10 artiklan 3 kohdan mukaisesti perustettava kansallinen yhteyshpiste (Single Liaison Office). Jäsenvaltion

tulee varmistaa, että yhteyspisteellä on riittävät resurssit tehtävien hoitamiseksi. Kyseessä on uusi viranomaistehtävä. Markkinavalvonnan koordinointiin ja markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin yhteistyöhön liittyviä asioita on nykyään käsitelty työ- ja elinkeinoministeriön vetämissä epävirallisissa markkinavalvontafoorumeissa. Yhteyspiste ei ole valvontaviranomainen. Yhteyspisteen tehtävällä ei näin ole vaikutusta nykyiseen valvontaviranomaisten (markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin) valvontatehtäviin ja niitä koskevaan työnjakoon. Yhteyspisteen tulee toimia itsenäisesti ja riippumattomasti suhteessa markkinavalvontaviranomaisiin.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toimisi kansallisena markkinavalvonnan yhteyspisteenä. Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin, joten tehtävän osoittamisesta virastolle tulee säätää kansallisesti. Yhteyspisteen sijoittaminen Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon on perusteltua, koska virastolla on jo entuudestaan laajaa kokemusta, osaamista ja asiantuntemusta usean tuotesektorin markkinavalvontatehtävistä ja Euroopan komission ja EU:n jäsenvaltioiden välisestä markkinavalvontayhteistyöstä. Virastossa on myös muita horisontaalisia tehtäviä, jotka tukevat tehtävän hoitamista Turvallisuus- ja kemikaalivirastossa. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston horisontaalisiin tehtäviin kuuluu muun muassa unionin markkinavalvontaviranomaisten nopean tietojenvaihtojärjestelmän (RAPEX) kansallisena yhteyspisteenä toimiminen. Markkinavalvonnan koordinointiin liittyvät tehtävät ovat lähtökohtaisesti työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle kuuluvia.

Pykälän 1 momenttiin otettaisiin informatiivinen viittaus yhteyspisteen tehtäviin, joista säädetään markkinavalvonta-asetuksessa. Lisäksi 1 momentin mukaan yhteyspiste vastaisi pykälän 2 momentissa säädetyistä kansallisista tehtävistä markkinavalvonta-asetuksessa tarkoitettujen tehtävien lisäksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin markkinavalvonnan yhteyspisteen tehtävien hoitamiseksi tarvittavista toimivaltuuksista, joista on tarkemmin tarpeen kansallisesti säätää. Koska kyseessä on EU-asetus, joka on suoraan sovellettavaa oikeutta, ei markkinavalvonta-asetuksessa säädetyjä tehtäviä ole tarpeen luetella pykälässä. Tehtävät tulevat ensisijaisesti suoraan markkinavalvonta-asetuksesta. Pykälän 2 momentissa tarkoitetuista tehtävistä ja toimivaltuuksista ei ole säädetty markkinavalvonta-asetuksessa, mutta ne ovat tarpeen, jotta yhteyspiste voi hoitaa sille markkinavalvonta-asetuksen mukaan kuuluvia tehtäviä. Yhteyspisteen toimivaltaan kuuluisi organisoida ja koordinoida yhteistyötä valvontaviranomaisten välillä kansallisella tasolla sekä tehdä yhteistyötä valvontaviranomaisten kanssa niin kansallisesti kuin muiden jäsenvaltioiden markkinavalvontaviranomaisten ja Euroopan komission kanssa. Tietojenvaihdossa muiden jäsenmaiden viranomaisten kanssa ICSMS-järjestelmä olisi keskeinen.

Yhteyspiste vastaisi 2 momentin mukaan myös markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin yhteensovitetun kannan valmistelusta. Markkinavalvonta-asetuksen mukaan yhteyspiste vastaa yhteensovitetun kannan esittämisestä, mutta kansallisesti tarkennettaisiin sille myös vastuu yhteensovitetun kannan valmistelusta.

Lisäksi 2 momentissa säädettäisiin yhteyspisteelle vastuu markkinavalvontastrategioiden valmistelusta yhdessä 4 b §:ssä tarkoitetun yhteistyöryhmän kanssa. Yhteyspiste vastaa markkinavalvonta-asetuksen mukaan markkinavalvontastrategian ilmoittamisesta, joten vastuu markkinavalvontastrategian laatimisesta osoitettaisiin tässä yhteydessä yhteyspisteelle. Koska tiivis yhteistyö valvontaviranomaisten kanssa on tarpeellista, edellytettäisiin, että markkinavalvontastrategia olisi laadittava yhteistyössä 4 b §:ssä säädetyin yhteistyöryhmän kanssa. Tämä perustuisi kansalliseen ratkaisuun.

Yhteyspisteen tehtävien luonteen vuoksi on välttämätöntä, että se toimii itsenäisesti ja riippumattomasti suhteessa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston markkinavalvontatoimintoihin. Yhteyspisteen tulee muun muassa edustaa kaikkien markkinavalvontaviranomaisten ja ulkorajavalvontaviranomaisten yhteensovittettua kantaa. Yhteistyövelvoitteen kannalta keskeistä on, että yhteyspisteen tulee toiminnassaan ottaa huomioon markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin kannat, kun se esimerkiksi edustaa tuotteiden vaatimustenmukaisuutta käsittelevässä unionin verkostossa Suomea. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin lisäksi yhteistyövelvoitteesta. Markkinavalvontaviranomaisten tulisi tehdä yhteistyötä yhteyspisteen kanssa.

4 b §. Markkinavalvonnan yhteistyöryhmä. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yhteyspisteen yhteydessä toimivasta markkinavalvonnan yhteistyöryhmästä. Kyseessä olisi uusi toimielin, jonka pääasiallinen tehtävä olisi tehostaa markkinavalvonnan yhteyspisteen ja valvontaviranomaisten välistä yhteistyötä ja tietojenvaihtoa. Sääntely perustuisi kansalliseen ratkaisuun. Yhteistyöryhmän toimintaa hoidettaisiin virkatyönä. Markkinavalvontaan liittyvän yhteistyön koordinoitiin ja markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin yhteistyöhön liittyviä asioita käsitellään tällä hetkellä työ- ja elinkeinoministeriön vetämässä epävirallisessa markkinavalvontafoorumissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yhteistyöryhmän tehtävistä. Yhteistyöryhmä tukisi yhteyspistettä sen operatiivisessa toiminnassa tarvittavien tietosisältöjen kokoamisessa ja tuottamisen koordinoimisessa. Yhteistyöryhmällä olisi suuri merkitys yhteyspisteen päivittäisen toiminnan kannalta, sillä tarpeellisia tietoja yhteyspisteelle toimittavia tahoja on lukuisia ja koordinoitavia asioita on paljon. Tuotteiden vaatimustenmukaisuutta käsittelevässä unionin verkostossa käsiteltävät asiat valmisteltaisiin kansallisessa yhteyspisteessä yhteistyössä kaikkien markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin kesken. Tässä valmistelussa muodostettaisiin Suomen kanta verkostossa käsiteltäviin asioihin. Unionin tason verkostosta tulee myös markkinavalvontaviranomaisille ja Tullille tehtäviä, joiden toimeenpano yhteyspisteen olisi koordinoitava Suomessa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin yhteistyöryhmän kokoonpanosta. Yhteistyöryhmään osallistuisivat markkinavalvonta-asetuksessa tarkoitetut kansalliset markkinavalvontaviranomaiset sekä Tulli ulkorajavalvontaviranomaisena. Yhteistyöryhmässä olisivat edustettuna ainakin Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, sosiaali- ja terveysministeriön työ- ja tasa-arvo-osasto sekä aluehallintovirastot (työsuojelun vastualueet), Säteilyturvakeskus, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Suomen ympäristökeskus, Ruokavirasto, Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira, Poliisihallitus sekä Tulli.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin yhteistyöryhmän puheenjohtajasta. Yhteistyöryhmän puheenjohtajana toimisi yhteyspisteen päällikkö ja yhteistyöryhmä kokoontuisi tarvittaessa.

4 c §. Tuoteyhteyspiste. Pykälä olisi uusi ja siinä säädettäisiin vastavuoroisen tunnustamisen asetuksen 9 artiklassa tarkoitetusta tuoteyhteyspisteestä. Vastavuoroisen tunnustamisen asetus annettiin 19.3.2019 ja sitä alettiin soveltaa 19.4.2020 lukien. Asetusta sovelletaan niihin tuotteisiin, joiden sääntelyä ei ole EU-tasolla yhdenmukaistettu. Tuoteyhteyspisteestä ja sen tehtävistä säädetään vastavuoroisen tunnustamisen asetuksessa, minkä lisäksi joistain tuoteyhteyspisteen tehtävistä säädetään myös markkinavalvonta-asetuksessa. Tuoteyhteyspisteen tehtävä ei ole täysin uusi, mutta sen vastuut laajenevat markkinavalvonta-asetuksen myötä. Jäsenvaltioiden on perustettava ja ylläpidettävä alueellaan tuoteyhteyspisteitä. Vastavuoroisen tunnustamisen asetuksen mukaan jäsenvaltiot voivat nimetä alueellaan useita tuoteyhteyspisteitä. Valmistelun yhteydessä on arvioitu, että tuoteyhteyspisteen tehtävien tehokas hoitaminen onnistuu parhaiten keskittämällä tuoteyhteyspisteen tehtävät yhdelle taholle.

Tällä hetkellä Suomessa tuoteyhteyspiste on työ- ja elinkeinoministeriössä. Työ- ja elinkeinoministeriön tehtävästä ei ole laissa nimenomaisia säännöksiä vaan työ- ja elinkeinoministeriö hoitaa tehtävää yleistoimivallan nojalla. Velvollisuus toimia vastavuoroisen tunnustamisen asetuksen 9 artiklan mukaisena keskitettynä tuoteyhteyspisteenä säädettäisiin Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle.

Tuoteyhteyspisteen tehtävät tulevat pääosin suoraan vastavuoroisen tunnustamisen asetuksen 9 artiklasta. Tuoteyhteyspisteen sijoittaminen Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon on perusteltua, koska virastolla on jo entuudestaan laajaa kokemusta, osaamista ja asiantuntemusta tuotesäädösten valvontaa tukevasta työstä. Virastossa on myös muita horisontaalisia tehtäviä, jotka tukevat tehtävän hoitamista Turvallisuus- ja kemikaalivirastossa ja synergiahyötyä on saatavissa. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston horisontaalisiin tehtäviin kuuluu muun muassa unionin markkinavalvontaviranomaisten nopean tietojenvaihtojärjestelmän (RAPEX) kansallisenä yhteyspisteenä toimiminen. Lisäksi Turvallisuus- ja kemikaalivirastossa tehdään markkinavalvontaan liittyvää yhteistyötä laajasti yli tuotesektorirajojen.

Tuoteyhteyspiste ei ole valvontaviranomainen. Tuoteyhteyspisteen tehtävällä ei näin ole vaikutusta nykyiseen valvontaviranomaisten valvontatehtäviin. Tuoteyhteyspisteen tehtävä olisi käsitellä erilaisia talouden toimijoiden ja viranomaisten yhteydenottoja, avustaa ja neuvoa sekä siirtää tarvittaessa hallintolain mukaisesti asiat käsiteltäväksi toimivaltaiselle viranomaiselle.

Vastavuoroisen tunnustamisen asetuksessa säädetty tiedotusvelvollisuus lähenee asiallisesti hallintolain (434/2003) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) velvollisuuksia. Hallintolain 8 §:n mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Neuvonta on maksutonta. Jos asia ei kuulu viranomaisen toimivaltaan, sen on pyrittävä opastamaan asiakas toimivaltaiseen viranomaiseen. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 20 §:ssä puolestaan säädetään viranomaisen velvollisuudesta tuottaa ja jakaa tietoa.

Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin, joten tehtävän osoittamisesta virastolle tulee säätää kansallisesti. Uusia tehtäviä on eritelty tarkemmin vaikutukset viranomaisten toimintaan -jaksossa.

4 d §. Toimivaltainen viranomainen eräissä tapauksissa. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 d § toimivaltaisista viranomaisista eräissä tapauksissa. Jalkinemarkintädirektiivin 2 artiklassa tarkoitettuna viranomaisena ja tekstiilimerkintäasetuksen 18 artiklan mukaisena markkinavalvontaviranomaisena toimisi Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. Samalla kumottaisiin tekstiilikuitujen nimityksistä ja niitä vastaavista tekstiilituotteiden kuitukoostumuksen selosteista ja merkintöjä koskevasta markkinavalvonnasta annettu valtioneuvoston asetus, jossa markkinavalvontaviranomaiseksi on säädetty kuluttaja-asiamies.

8 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1.1.2021. Sen 1 §:n 4 momentin sekä 4 d §:n ehdotetaan kuitenkin tulevan voimaan vasta 16.7.2021. Lain 4 c §:n ehdotetaan tulevan sovellettavaksi 16.7.2021 alkaen.

Markkinaevalvonta-asetuksen soveltaminen alkaa pääosin 16.7.2021, mutta asetuksen 29-33 ja 36 artiklaa sovelletaan jo 1.1.2021 alkaen. Asetuksen 29-31 artikloissa säädetään unionin verkostosta, jonka toimintaan yhteyspiste osallistuu edustaen jäsenvaltion markkinaevalvontaviranomaisten ja ulkorajavaltaviranomaisten yhteensovitettua kantaa. Verkoston on tarkoitus aloittaa toimintansa vuoden 2021 alussa, kun sitä koskevia artikloja aletaan soveltaa. Jotta voidaan varmistaa yhteyspisteen mahdollisuudet toimia verkoston jäsenenä ja edustaa kansallisten valvontaviranomaisten yhteensovitettua kantaa, yhteyspistettä ja sen toimivaltuuksia sekä markkinaevalvonnan yhteistyöryhmää koskevien säännösten on perusteltua tulla voimaan 1.1.2021. Euroopan komissio on pyytänyt jäsenvaltioita ilmoittamaan yhteyspisteen tiedot alustavasti 30.6.2020 mennessä.

Tuoteyhteyspisteen tehtävää koskevaa 4 c §:ää ehdotetaan sovellettavaksi 16.7.2021 alkaen. Tehtävä siirtyisi tuolloin työ- ja elinkeinoministeriöstä Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon. Tehtävän siirtyminen on perusteltua toteuttaa samaan aikaan, kun tuoteyhteyspisteen tehtävät laajenevat markkinaevalvonta-asetuksen soveltamisen myötä.

Jalkinemerkitädirektiivi sekä tekstiilimerkitäasetus kuuluvat markkinaevalvonta-asetuksen soveltamisalaan. Markkinaevalvonta-asetuksen soveltaminen näiden tuoteryhmien valvontaan alkaa 16.7.2021, joten tässä esityksessä ehdotetun kansallisen valvontatehtävän siirron on perusteltua tulla voimaan samaan aikaan.

9 Toimeenpano ja seuranta

Yhteyspisteeseen tulevien yhteydenottojen määriä tai rajat ylittävään yhteistyöhön liittyvien keskinäisten avunantopyyntöjen määrää on tässä vaiheessa vaikea arvioida, sillä tehtävä on uusi myös EU-tasolla. Markkinaevalvonta-asetuksessa tehostetaan ja vahvistetaan markkinaevalvontaviranomaisten rajat ylittävää yhteistyötä sekä markkinaevalvontaviranomaisten ja Tullin yhteistyömenettelyjä Euroopan unionin alueella. Yhteyspisteen tehtävä on auttaa ja tukea markkinaevalvontaviranomaisia ja Tullia tässä yhteistyössä, koordinoita yhteistyötä ja yhteensovitaa kantoja. Yhteyspisteen tehtäviä sekä resurssitarpeita tulisikin tarkastella uudelleen, kun toiminta on päässyt käyntiin ja siitä on saatu riittävästi kokemuksia.

Tekstiili- ja jalkinemerkitöjen valvonnan toteutumista seurataan vuosittain työ- ja elinkeinoministeriön ja Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tulossopimusneuvottelujen yhteydessä.

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tulossopimuksen yhteistyöryhmä seuraa viraston uusien tehtävien hoitamista ja resurssien riittävyttä.

10 Suhde muihin esityksiin

10.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Valmistelussa tai eduskunnan käsittelyssä on tällä hetkellä useita hallituksen esityksiä, joissa ehdotetaan muutettavaksi markkinaevalvontalain 1 §:ää, joka koskee lain soveltamisalaa. Markkinaevalvontalaki on yleislain luonteinen ja horisontaalinen markkinaevalvontaa koskeva laki, jota sovelletaan 1 §:ssä mainituissa laeissa tarkoitettujen tuotteiden valvontaan. Markkinaeval-

vontalain soveltamisalan laajentaminen koskemaan uusia lakeja ja tuotesektoreita on kannatettavaa erityisesti markkinavalvonta-asetuksen täytäntöönpanoa ajatellen. Tästä johtuen markkinavalvontalain 1 §:ään kohdistuu muutostarpeita useissa esityksissä.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle Euroopan unionin siviili-ilmailun turvallisuutta koskevaa asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi (HE 41/2020 vp) ehdotetaan lisättävän ilmailulaki markkinavalvontalain soveltamisalaan.

Lisäksi tällä hetkellä valmistelussa on työ- ja elinkeinoministeriössä esitys aerosoleja koskevaksi uudeksi laiksi, sisäministeriössä esitys pelastustoimen laitteista annetun lain (10/2007) uudistamisesta sekä liikenne- ja viestintäministeriössä esitykset ajoneuvolain (1090/2002) uudistamisesta ja vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain (719/1994) kokonaisuudistamisesta. Näissä valmistelussa olevissa hallituksen esityksissä on myös tarkoitus esittää muutosta markkinavalvontalain soveltamisalaa koskevaan 1 §:ään.

Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriössä on valmistelussa muut markkinavalvonta-asetuksen täytäntöönpanemiseksi tarpeelliset muutokset markkinavalvontalakiin. Näitä muutoksia on tarkoitus esittää myöhemmässä vaiheessa, todennäköisesti keväällä 2021.

Valtioneuvoston asetus tekstiilikuitujen nimityksiä ja niitä vastaavista tekstiilituotteiden kuitukoostumuksen selosteita ja merkintöjä koskevasta markkinavalvonnasta kumotaan 16.7.2021 lukien.

10.2 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2021 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Momentille 32.01.08 Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2v) esitetään kansallisen markkinavalvonnan yhteyspisteen ja tuoteyhteysspisteen perustamiseen sekä tekstiili- ja jalkinemarkintöjä koskevan markkinavalvonnan siirtämisestä Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon ja valvonnan tehostamisesta aiheutuviin kuluihin yhteensä 286 000 euroa vuodelle 2021, minkä jälkeen vuositasolla 445 000 euroa.

11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Pykäläehdotuksissa kyse on viranomaistehtävistä. Koska viranomaisten toimivallasta tulee säätää laissa, ehdotetaan Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle asetettavista uusista tehtävistä säädettäväksi markkinavalvontalain uusissa 4 a ja 4 c-d §:ssä.

Perustuslain 2 §:n 3 momentissa säädetään julkisen vallan lakisidonnaisuus ja lainalaisuus. Sen mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin, joten tehtävän osoittamisesta virastolle tulee säätää kansallisesti. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Perustuslain 119 §:ssä säädetään valtionhallinnosta. Valtionhallinnon toimielinten yleisistä perusteista on säädettävä lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä. Valtion alue- ja paikallishallinnon perusteista säädetään niin ikään lailla. Valtionhallinnon yksiköistä voidaan muutoin säätää asetuksella.

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 59 b §:n 3 momentissa säädetään toimivallanjaosta, kun Euroopan unionissa tehtyjä päätöksiä pannaan täytäntöön. Jos jäsenvaltio yhteisön oikeuden mukaan voi nimetä vain yhden hallintoviranomaisen sellaisessa tilanteessa, jossa sekä maakunnalla että valtakunnalla olisi toimivaltaa, viranomaisen nimeäminen kuuluu valtakunnalle. Tämän viranomaisen sellainen päätös, joka muutoin kuuluisi maakunnan toimivaltaan, tulee tehdä maakunnan hallituksen esittämän kannan mukaisesti. Sitä vastoin itsehallintolain 32 §:n mukaista sopimisasetusta ei tarvita tässä tilanteessa, vaikka se on säännöksen yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan mahdollista.

Nyt taustalla oleva Euroopan unionin markkinavalvonta-asetus edellyttää yhden keskitetyn yhteyspisteen nimeämistä. Näin ollen yhteyspisteen määrittäminen on valtakunnan toimivaltaan kuuluva asia. Yhteyspisteen tehtävien hoitaminen ei lähtökohtaisesti edellytä hallintopäätösten tekemistä. Kuitenkin jos Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on tekemässä maakunnan toimivaltaan kuuluvia päätöksiä, on sen oltava yhteydessä maakunnan hallitukseen.

Jäsenvaltio voi sen sijaan nimetä alueellaan useita tuoteyhteyspisteitä. Tämänhetkisen arvion mukaan myös Ahvenanmaan maakunnan toimivaltaan voisi kuulua oman tuoteyhteyspisteen perustaminen, ellei maakuntahallintoon kuuluvaa tehtävää siirretä valtakunnan viranomaiselle.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 1 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 864/2018, uusi 3 ja 4 momentti sekä lakiin uusi
4 a–4 d § seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään myös markkinavalvonnasta ja tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta sekä direktiivin 2004/42/EY ja asetusten (EY) N:o 765/2008 ja (EU) N:o 305/2011 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1020, jäljempänä *markkinavalvonta-asetus*, 10 artiklan 3 kohdassa tarkoitettusta yhteyspisteestä sekä toisessa jäsenvaltiossa laillisesti kaupan pidettyjen tavaroiden vastavuoroisesta tunnustamisesta ja asetuksen (EY) N:o 764/2008 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/515, jäljempänä *vastavuoroisen tunnustamisen asetus*, 9 artiklassa tarkoitettua tuoteyhteyspisteestä.

Tässä laissa säädetään myös toimivaltaisista viranomaisista seuraavissa asioissa:

- 1) kuluttajalle myytäviksi tarkoitettujen jalkineiden pääasiallisissa ainesosissa käytettäviä materiaaleja koskevia merkintöjä koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 94/11/EY, jäljempänä *jalkinemarkintädirektiivi*;
- 2) tekstiilikuitujen nimityksistä ja niitä vastaavista tekstiilituotteiden kuitukoostumuksen selosteista ja merkinnöistä sekä neuvoston direktiivin 73/44/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 96/73/EY ja 2008/121/EY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1007/2011, jäljempänä *tekstiilimerkintäasetus*.

4 a §

Markkinavalvonnan yhteyspiste

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toimii markkinavalvonta-asetuksen 10 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuna markkinavalvonnan yhteyspisteenä. Yhteyspisteen tehtävistä säädetään markkinavalvonta-asetuksessa. Markkinavalvonta-asetuksessa säädettyjen tehtävien lisäksi yhteyspiste vastaa 2 momentissa tarkoitetuista tehtävistä.

Yhteyspiste koordinoi markkinavalvontaan liittyvää viranomaisyhteistyötä ja auttaa markkinavalvontaviranomaisia kansallisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä. Yhteyspiste vastaa markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin yhteensovitetun kannan valmistelusta. Yhteyspisteen tehtäviin kuuluu lisäksi laatia kansallinen markkinavalvontastrategia yhteistyössä 4 b §:ssä säädetyn yhteistyöryhmän kanssa.

Yhteyspiste toimii yhteistyössä markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin kanssa. Yhteyspisteen tulee toiminnassaan ottaa huomioon markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin kannat. Markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin tulee tehdä yhteistyötä yhteyspisteen kanssa.

4 b §

Markkinavalvonnan yhteistyöryhmä

Markkinavalvonnan yhteyspisteen yhteydessä toimii markkinavalvonnan yhteistyöryhmä.

Yhteistyöryhmän tehtävänä on tukea yhteyspistettä markkinavalvontaan liittyvän viranomaisyhteistyön koordinoinnissa ja yhteensovitetun kantojen valmistelussa. Yhteistyöryhmä osallistuu kansallisen markkinavalvontastrategian valmisteluun.

Yhteistyöryhmässä ovat edustettuina ainakin markkinavalvonta-asetuksessa tarkoitetut markkinavalvontaviranomaiset ja Tulli.

Yhteistyöryhmän puheenjohtajana toimii yhteyspisteen päällikkö ja se kokoontuu tarvittaessa.

4 c §

Tuoteyhteyspiste

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toimii vastavuoroisen tunnustamisen asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuna tuoteyhteyspisteenä.

4 d §

Toimivaltainen viranomainen eräissä tapauksissa

Edellä 1 §:n 4 momentin 1 kohdassa mainitun jalkinemerkitädirektiivin ja 2 kohdassa mainitun tekstiilimerkitäasetuksen mukaisissa asioissa valvontaviranomaisena toimii Turvallisuus- ja kemikaalivirasto.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Sen 1 §:n 4 momentti ja 4 d § tulevat kuitenkin voimaan vasta 16 päivänä heinäkuuta 2021. Lain 4 c §:ää sovelletaan vasta 16 päivästä heinäkuuta 2021.

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Sanna Marin

..ministeri Etunimi Sukunimi